

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
אחד עשר

היכל
רביעי

מאמרים
התחלת עבודה

להבין תכלית המכוון
מהתבוננות שבתפילה

מאת

כ"ק אדמו"ר הרב הגאון הגדול החסיד והעניו אור עולם
מופת הדור איש אלקים קדוש וטהור כ"ק שם תפארתו

מוה"ר דובער נבג"מ זי"ע

– אדמו"ר האמצעי –

יוצא לאור בפעם הראשונה מכת"י

על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

MAAMARIM
HASCHOLAS HOAVODAH
LEHOVIN TACHLIS HAMECHUVAN MEHISBONENUS SHEBETEFILLAH

Copyright © 2017

by

Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com

Orders Department:

291 Kingston Avenue / Brooklyn, New York 11213

(718) 778-0226 / FAX (718) 778-4148

www.kehot.com

All rights reserved.

The Kehot logo is a trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

Printed in the United States of America

פתח דבר

הננו מוציאים לאור שני מאמרים מכ"ק אדמו"ר האמצעי: ד"ה התחלת עבודה וד"ה להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה לכ"ק אדמו"ר האמצעי.

המאמרים נדפסים כאן בפעם הראשונה מכתבי-יד מעתיקים. מתוך כמה כתבי-יד נדפס המאמרים מאחד מהם (כמצויין לקמן בסוף הקונטרס), וכמה מהשינויים ביניהם צוינו בשולי הגליון.

כמו בשאר ההוצאות באו בשולי הגליון איזה מראי מקומות וצינונים – נערכו ע"י הרה"ת ר' אלכסנדר זיסקינד שי' פיקארסקי.

מערכת „אוצר החסידים”

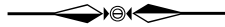
ערב שבת קודש פ' חזון

ה' מנ"א, ה'תשע"ז

יום ההילולא של האריז"ל החי

ברוקלין, נ.י.

(1) ובכקשה רבה שכל מי שיש בידו עוד כת"י, או נוסח שונה למאמרים אלו, יודיענו בהקדם וזכות הרבים תלוי בו.

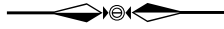
מפתח

התחלת עבודה תריא

להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה תריח

סקירה קצרה אודות ספרי אדמו"ר האמצעי תרכד

מקורות והערות תרכו

תריא

דרוש מהרב מו"ה דוב בער בהרב שניאור זלמן ז"ל

התחלת עבודהי, מה מתפללין (וואש איז דער תכלית פון דער עבודה), היות ואהבת את ה' פ' לשון אבה³ (מע זאל וועלין אז זאל ווערין א קלעפ אין הארצין), שיהי הוי' אלקיך פ' שיהי הוי' בכחי גילוי היינו אלקיך (דיין גאט). דהיינו כשם שהנשמה ממלא את הגוף⁵ כך הקב"ה ממלא את כל עלמין⁶ (און מיר זעהען אן דעם גוף און ניט דעם חיות אעפ"כ איז נתאמת אצלינו אז דער עיקר איז דער חיות והגוף⁷ טפל), והראי' ב[ש]עת הסתלקות החיות הגוף כלה ונפסד. כך כתיב לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חיך⁸ צ"ל⁹ שהעיקר המחי' כל דבר (און ניט וואש מע זעט אן). און איך אפשר לבוא לזה שיהי הוי' אלקיך, יש לזה ב' הכנות¹⁰ א' למשל אור דוחה חושך פ' כשמדליק נר בבית אפל ממילא נדחה החושך, כך בתפילה כתיב ואתה תאיר נריי¹¹ היינו כשמתבונן בגדולת ה' (אז דער חיות איז דער עיקר ווערט ממילא ואהבת. וו[א]רום תכלית בריאת העולמות בשביל [שיהי] התגלות אלקות¹²).

ואיך יתבונן הנה כתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות¹³ כו' ובחרת בחיים¹⁴ צ"ל¹⁵ מהו מות, (דאש איז אזו א זאך וואש ווערט כלה ונפסד) למשל אחר מיתה הגוף כלה ונפסד, וכן עץ כשנרקב נק' ג"כ

1) התחלת עבודה: לכמה ענינים שבמאמר זה ראה גם מאמרי אדה"ז על ענינים ח"ב ע' תיב ואילך. המאמר שלאח"ז ד"ה להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה הוא כנראה שייך למאמר זה. עוד ע"ד המאמר ראה לקמן במקורות והערות.

2) ואהבת את ה': ואתחנן ה' ה'.

3) ואהבת את ה' פ' לשון אבה: ראה ס' שרש ישע שרש אבה הובא בס' החקירה להצ"צ מערכת אבה צא, א. מערכת אבה צב, רע"א – ובמהדורת אומיות מרובעות (תשס"ג) צד, א. לקו"ת בהעלותך כט, רע"ד. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסד. וש"נ. תו"ח בשלח קצט, ב. וש"נ. מאמר ד"ה החדש הזה לכם תשל (תו"מ התוועדיות ח"ס ע' 37): וכדפי' אדמו"ר מהר"ש דאהבה היא מלשון אבה ורצון (בסה"מ תר"ל ע' רפז).

4) ואהבת . . שיהי הוי' אלקיך: ראה לקו"ת דברים א, ב. שמע"צ פח, רע"א.

5) כשם שהנשמה ממלא את הגוף: ראה ברכות י, א. ויקרא רבא פ"ד, ה. מדרש תהלים קג, א. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תקטו. מאמרי אדה"א בראשית ע' צד. ויקרא ח"ב ע' תרמה. ע' תשצה ושם: ובגמ' א' להיפך מה הקב"ה ממלא כך הנשמה. הנחות תקע"ז ע' לה. וש"נ. סה"מ תרפ"ה ע' לט. רשימת המנורה ע' פ ספ"נ.

6) ממלא את [אד: ליתא] כל עלמין: זהר רע"מ פינחס רכה, א.

7) והגוף: א' און דער גוף איז.

8) לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חיך: נצבים ל, כ – בדילוג.

9) צ"ל: בה: צריך להבין.

10) יש לזה ב' הכנות: ראה גם בסיום המאמר.

11) ואתה תאיר נרי: ע"פ שמואל"ב כב, כט: תהלים יח, כט – ושם: כי אתה. ראה יוצרות לשבת שלישי אחרי פסח בקטע „אריות הדיחו פזורה". מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תקכב.

12) תכלית בריאת העולמות בשביל [שיהי] התגלות אלקות: ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' נב.

13) ראה נתתי . . השוב ואת המות: נצבים ל, טו. בכמה מהכתי"ב בא הכתוב בניינו.

14) ובחרת בחיים: נצבים ל, יט.

מות וכה"ג בשאר דברים, דכל שיש לו תחילה יש לו תכלה וסוף¹⁵. וזהו אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות מים נשברים¹⁶. וזהו ישראל שבח"ל עע"ז בטהרה¹⁷ פ"י ע"ז שמשתחוה לע"ז שכלה ונפסד לכן חייב סקילה¹⁸, כך כשאדם חושב בעניני עוה"ז היינו כבוד ותענוג¹⁹ וכה"ג ואפילו בדברים המותרים נק' ע"ז ג"כ, אך שהוא בטהרה. דהנה לכל דבר יש מקור כי אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה²⁰, כך בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא רק במזלא תליא²¹ שכל [ה]השפעות עוה"ז נמשך מהמזל[ות] ע"ז²² שרים²³ למשל כשחושב בתאוות ממשיך משרו של עשו²⁴ [ו]וא"רום די מחשבה איז רוחני, ווי ער טוט אטראכט אין דער וועלט איז ער ממשיך אויף זיך תוספות רע מע' שרים). וזהו רוח אייתי רוח ואמשיך רוח²⁵, וזהו בתר דאתמשך בהאי עלמא²⁶, כי זהו אריכות הגלות ו[א]ילולי זה כבר בא משיח, רק מחמת שחושב בעניני עוה"ז ממשיך עליו תוספת רע ממש. כי זה החילוק [ש]בין ישראל לאוה"ע כי בישראל (איז קליפת נוגה און ניט רע ממש²⁷) והראי' דארז"ל הנותן סלע²⁸ בשביל שיחי

15) דכל שיש לו תחילה יש לו תכלה וסוף: ראה חובת הלבבות שער היחוד ש"א, פ"ה. מאמרי אדה"ז על פרישות התורה והמועדים ח"ב ע' תש. תקס"ח ח"א ע' תל. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' אתצב. המשך תרס"ז ע' כח.

16) אותי עזבו מקור מים חיים לחצוב להם בארות בארות מים [אה: מחק תיבה זן] נשברים: ירמ' ב, יג – ושם: בארות בארת נשברים אשר לא יכילו המים.

17) ישראל שבח"ל עע"ז בטהרה: ע"ז ח, סע"א. ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' שעה. וש"נ. תוי"ח שמות ח, א. וש"נ. סה"מ תר"ל ע' כח.

18) ע"ז שמשתחוה . . . חייב סקילה: ראה רמב"ם הל' עבודת כוכבים פ"ג.
ותענוג: אבדה: ותאוות.

20) אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה: ראה אוה"ת וארא כרך ח ע' ב'תתפג שמציינ: הובא בר"ח פ"ה משער האהבה והוא במ"ר בראשית פ"י, ו]. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמח. וש"נ. שם ע' תתעו ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' קע. וש"נ. תרל"ז ח"א ע' ה. וש"נ.

21) בני חיי ומזוני . . . במזלא תליא: ראה מו"ק כח, א. תוד"ה אין שבת קנו, א. תוד"ה מוסיפין יבמות ג, א. פרדס שער ההיכלות ש"כד, ספ"ד. תניא פכ"ו ובמ"מ הגהות והערות קצרות לשם. תו"א תולדות כא, ריש ע"ב. ביאורו וירא יא, ב ואילך. פקודי נו, סע"א ואילך. לקו"ש כרך יא ע' 238. כרך ד ע' 1306. כרך ב ע' 632.

22) מהמזל[ות] ע"ז שרים: ראה תו"א נח ט, רע"א. ד. לקר"ת תצא לה, ד.

23) ע' שרים: ראה זהר בראשית מו, סע"ב. בלק קצג, רע"א ובהגהות מהרח"ו אות א. אגה"ק סכ"ה קלט, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קנח. תקס"ז ס"ע שסז וע' שעז. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א'שצח. וש"נ. שערי אורה מת, א. שערי תשובה עד, א הערה 2. אוה"ת זכרי' ע' תקח.

24) בתאוות ממשיך משרו של עשו: ראה שערי תשובה פה, ג.

25) רוח אייתי רוח ואמשיך רוח: ראה זהר תרומה קטב, ריש ע"ב. מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תשג. מאמרי אדה"א בראשית ע' רל. וש"נ.

26) בתר דאתמשך בהאי עלמא: ראה זהר ח"ש קכט, ב.

27) בישראל (איז קליפת נוגה און ניט רע ממש): ראה תניא פ"א.

28) דארז"ל הנותן סלע לצדקה: ראה פסחים ח, סע"א ואילך. ש"ע אדה"ז הלכות פסח סי' תלג סע"ף ב בהגה"ה.

התחלת העבודה

תריג

בני²⁹ הרי זה צדיק גמור, אעפ"י שנותן בשביל כו', ו[וא]רום ער גיט בוודאי פון צדקה וועגן נאר³⁰ ווייל ער איז אין דער וועלט וויל ער בשביל שיחי' כו' (דאין לך אדם שאין לו הרהורי תשובה³¹). ולהיפך באוה"ע כתיב וחסד לאומים חטאת³², כי חסד דעבדין לגרמיהו עבדין³³, לכן כשחושב בעניני עוה"ז ממשיך עליו תוספות רע מע' שרים ואינו יכול לבוא לידי הרהור תשובה ח"ו. דהנה כתיב עד יערה עלינו רוח ממרום³⁴ פי' [בלא] אתעדל"ת, בבכ"י ב"ק מכרות שוב³⁵ בנים³⁶. אך שאינו נשמע הכרוז, וכשאדם עושה איזה מצוה באמת נותנים לו שישמע הכרוז³⁷, דהיינו שפתאום נתעורר בתשובה בלי התבוננות כלל. דהנה אנו רואים שכל איש ישראל יכול למסור נפשו על ק"ה, וכל דבר שיכול לעשות³⁸ בפועל מסתמא הוא עומד³⁹ בכח, אך שהוא בבחי' מקיף כמארז"ל אכל בי' עשרה שכיתא שריא⁴⁰, והראי' מדניאל דאע"ג דאיהו לא חזי מזלי חזי⁴¹. (אך פאר וואש טוט ער פארט ניט קיין תשובה⁴² מחמת [כ]שחושב בעניני עוה"ז ממשיך עליו תוספות רע מע"ש שיהי' נשתקע שם ח"ו כמאמר עבירה מלפפתו⁴³ שלא יהי' לו הרהורי תשובה. וזהו וירא את העם כי ברע הוא⁴⁴ פי' עצמ[ן]ות הרע⁴⁵.

(29) נותן סלע בשביל שיחי' בני: ראה גם אור תורה להה"מ סקל"ג. שערי אורה צב, א. שערי תשובה עו, ג ובהערה 10. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' צא. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שצז. דברים ח"ב ע' תקצח. ושי"נ. סה"מ תקניה ע' קיח. אנ"ק כ"ק אדמו"ר ז"ע ח"ה ע' קמו.
(30) נאר: **אבדה**: רק.

(31) דאין לך אדם שאין לו הרהורי [כה: הרהור] תשובה: ראה גם סה"ש תנשא ע' 232.
(32) וחסד לאומים חטאת: משלי יד, לד. ראה גם הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"א ע' ח. סה"מ תרכ"ז ע' רב ואיך ובהנסמן שם. פלח הרמון (שמות) מג"א ע' שפב ואיך.
(33) חסד דעבדין לגרמיהו עבדין: ראה תקו"ז תיקון ו' כב, סע"א. תניא ספ"א.
(34) עד יערה עלינו רוח ממרום: ישעי' לב, טו. ראה גם המאמר שלאח"ז ד"ה להבין תכלית המכוון מההתבוננות שבתפילה על יד הערה 21. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קו.
(35) בבכ"י [אבדה: דבכ"י] ב"ק מכרות שובו בניס: ראה זהר נשא ככו, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ט. ושי"נ. תו"ח וארא עת, ג. ושי"נ. המאמר שלאח"ז שם.
(36) שובו בניס: **א**: ניתוסף: שובנים. ירמי' ג, יד. כב.
(37) וכשאדם עושה איזה מצוה באמת נותנים לו שישמע הכרוז: השווה המאמר שלאח"ז על יד הערה 28.
(38) לעשות: **אבה**: להיות.
(39) עומד: **אבה**: תמיד.
(40) אכל בי' [ה: בן] עשרה שכיתא שריא: ראה סנהדרין לט, א. תניא ספ"א ובמ"מ הגהות והע"ק לשם. מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' יד. ושי"נ. שערי אורה מה, א. ד"ח עג, ג. לקו"ש כרך ב סע"ע 644 ואיך. כרך לח ע' 43.

(41) דאע"ג דאיהו לא חזי מזלי חזי: מגילה ג, א. ראה גם מאמרי אדה"א דברים שבהערה 34.
(42) ניט קיין תשובה: **אבדה**: קיין תשובה ניט.
(43) עבירה מלפפתו: ראה סוטה ג, ב. ע"ז ה, א.
(44) וירא את העם כי ברע הוא: חיבור ב' פסוקים תשא לב, כה [ושם: וירא משה את העם]. כב [ושם: כי ברע הוא]. ראה גם מאמרי אדה"א על פרשיות התורה ח"ב ע' תרמב. תקס"ח ח"ב ע' תרפב. תקס"ט ע' רצג. שעת"ע עו, ג. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' קכא. במדבר ח"א ריש ע' קסח. תו"ח מקץ רטו, ג ובהערה 36.
(45) כי ברע הוא פי' עצמ[ן]ות הרע: ראה בנוסף להערה שלפניו. תו"א ויחי קד, ד. מאמרי אדה"א תקס"ב ח"א ע' רסד. כתובים ח"ב ע' פא. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רצד. אמרי בינה שער הציצית כג, ב. מאמר ד"ה דרשו את ה' בהמצאו בתו"מ סה"מ תשכ"ד ע' יא ואיך.

וזהו כי קצר המצע מהשתרע⁴⁶ להיות עליו ב' רעים בבת אחת [ווא]רום מיר זעהען אפילו בעניני⁴⁷ עוה"ז אז ער טראכט אין איין זאך קען ער ניט טראכטן אין אנדער זאך⁴⁸, וכ"ש אלקות ועניני עוה"ז שהם שני הפכים ממש, כמאמר אין אני והוא יכול לדור⁴⁹. וזהו והתברך בלבבו לאמר⁵⁰ התברך הוא מלשון ברכה והמשכה⁵¹ היינו (ער איז אף זיך) ממשיך תוספת רע ממש שיהי' בשרירות לבו⁵² שלא יבוא לידי הרהור תשובה ח"ו. וזהו למען ספות הרוה את הצמאה⁵³ הרוה פי' קליפה⁵⁴.

והעצה לזה להיות ממרא דחושבנא⁵⁵ כדי להיות ויצעקו אל ה' בצר להם⁵⁶ דהיינו עקירת הרצון, לכן צריך קודם הכנה הנק' ⁵⁷ להיות ממרא דחושבנא כדי שיהי' עקירת הרצון. וע"ז הי' מתפלל דה[מ]ע"ה הצילה מיד כלב יחידת⁵⁸, בחי' יחידת[ן] בחי' רצון שבקליפה. לכן אומרים בכל לילה בידך אפקיד רוחי ר"ת בא"י⁵⁹, עלי באר ענו לה⁶⁰ פי' שיעלה מן הבאר, שלא ישתקע ח"ו בעצמות הרע והפעולה מזה כדי שיוכל לאמר למחר שלא עשני גוי⁶¹, דאיתא בכתבי האר"י ז"ל שלא נדבק בי נשמת גוי⁶². דהנה וואס מע טראכט ביי טאג

46 קצר המצע מהשתרע: ישעי' כח, כ. ראה יומא ט, ב. חובת הלבבות שער חשבון הנפש ש"ח, פ"ג אופן כה.

47 בעניני: **אבדה**: אין עניני.

48 טראכט אין איין זאך קען ער ניט טראכטן אין אנדער זאך: ראה גם שו"ע אדה"ז הל' ק"ש סע"ג,

ס"א ק"א ג. סידור שער הת"ת צח, ב. ת"מ התוועדויות תשמ"ג ח"א ע' 145 ואילך.

49 אין אני והוא יכול **[אבדה]** יכולין לדור: סוטה ה, א. ערכין טו, ב.

50 והתברך בלבבו לאמר: **נצבים** כט, יח.

51 התברך הוא מלשון ברכה והמשכה: ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שפא. שעת ה, א.

52 בשרירות לבו: ע"פ **נצבים** כט, יח.

53 למען ספות הרוה את הצמאה: **נצבים** שם.

54 הרוה פי' קליפה: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' שעו. שערי תשובה ד, ב: קליפת נוגה. מאמרי

אדה"צ הנחות תרי"ד-תרט"ו ע' קע.

55 ממרא דחושבנא: ראה זהר קרח קעח, א. תניא פכ"ט.

56 ויצעקו אל ה' בצר להם: תהלים קו, ו. כה.

57 הנק': **אה**: הניל.

58 הצילה מיד כלב יחידתי: תהלים כב, כא – בדילוג. ראה גם מאמרי אדה"ז אתהלך לאוניא ע' קב

ואילך. לקוית פ' ראה כה, א ואילך. תבא מג, ד. תצא לו, ג. עטרת ראש ע' 52. סה"מ תש"ז ע' 193 וע' 195.

59 בידך אפקיד רוחי ר"ת בא"י: תהלים לא, ו. ראה פע"ח שער ק"ש שעהמ"ט שט"ז, פ"ב. פי"א.

שעה"כ ענין דרושי הלילה דרוש י. ספר הגלגולים פ"ח. משנת חסידים וסידור הארז"ל במקומו. סה"מ תר"ם ח"ב ע' תקלד. וש"נ.

60 עלי באר ענו לה: חוקת כא, יז. ראה מאמרי אדה"ז תק"ע ע' קפד³.

61 שלא עשני גוי: **בברכות** השחר.

62 בכתבי האר"י ז"ל שלא נדבק בי נשמת גוי: ראה משנת חסידים סדר מועד מסכת חצות פ"ג,

משנה ז. מצת שמורים כוונת הברכות במקומו. שו"ע אדה"ז הל' ברכות סמ"ו, ס"ד. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב

ע' תשג. וש"נ. ת"ח וארא עד, ב. וש"נ. לק"ש כרך כו ע' 166-165. ת"מ התוועדויות ח"ל ע' 273. חל"ח ע'

168. חל"ט ע' 294. ש"פ תבוא תש"ל. התוועדויות תש"ה ח"ב ע' 434. וראה רקאנטי בראשית ד"ה ספר הזהר

ורוא . . יהיב מטתו בין צפון לדרום יב, א. ס"פ תצא. תולעת יעקב סוד ברכת השחר י, א. אור צדיקים תיקון

התפלה ס"ח ו, ב.

התחלת העבודה

טרטו

ווייזט מען עם ביי נאכט⁶³ דאש ון[א]רום מע פירט עם אין היכלות הטומאה, און אז ביי עם איז עקירות הרצון אע"פ שמוליכין אותו בהיכלות הקליפות אינו נשתנה⁶⁴ שם, ון[א]רום ער האט עוקר גיוועזן דעם רצון.

וזהו אין מתפללין אלא מתוך כובד ראש⁶⁵, תוך פי' וואש מער [את⁶⁶] איז נוגע אין הארצין קען ער ממשיך זיין מער אלקות. וזהו ולבי חלל בקרבי⁶⁷ למשל א כלי וואש דער חלל איז גרעסער קען מער אריין⁶⁸, וזהו יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך⁶⁹ כאשר יחלנו כך הוא החסדים. וזהו אשר לא נשא לשוא נפשו⁷⁰ (פי' נשא לשון הובין, אז זאל ניט זיין פאלש דער עקירת הרצון, ון[א]רום מע קען זיך פארנארין עש דוכט זיך עש פאר דריסט עם וואש ער איז ווייט פון אלקות, אבער עש איז פאלשי⁷¹, וכאשר לא נשא לשוא נפשו ישא ברכה מאת ד'⁷² פי' בחי' ברכה שיהי' ממשיך עליו אלקות וזהו פי'⁷³ ברוך אתה הוי' אלקינו⁷⁴ פי' ברוך שיהי' בחי' ברכה והמשכה שיהי' הוי' אלקינו, ובקש' ג"כ ואהבת' שיהי' הוי' אלקיך, כי הוי'⁷⁵ הוא בחי' סוכ"ע⁷⁶ אלקים פי' [הוא בחי'] ממכ"ע⁷⁷ הוא כח הפועל⁷⁷ בנפעל⁷⁸ ונק' אל⁷⁹ מסתתר⁸⁰ לכן נק' מיכאל וגבריאל⁸¹ ון[א]רום דער כח

63 וואס מע טראכט ביי טאג ווייזט מען עם ביי נאכט: ראה ברכות נה, סע"ב.

64 נשתנה: **אבה: נשקע.**

65 אין מתפללין [א]: עומדים להתפלל] אלא מתוך כובד ראש: ראה ברכות ל, ב. שו"ע אדה"ז הל'

תפלה סצ"ג, ס"ב. ראה גם מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' מו ואילך. במאמר שלאח"ז על יד הערה 40.

66 את: לכאורה צ"ל: עש. או עס.

67 ולבי חלל בקרבי: תהלים קט, כב.

68 למשל א כלי [אדה: כוס] וואש דער חלל איז גרעסער קען מער אריין: השווה מאמר שלאח"ז על

יד הערה 42.

69 יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך: תהלים לג, כב.

70 אשר לא נשא לשוא נפשו: תהלים כד, ד.

71 פאלש: אוצ"ל: פאלש.

72 ישא ברכה מאת ד': תהלים כד, ה.

73 פי': **אבה: ליתא.**

74 ברוך אתה הוי' אלקינו: נוסח הברכות.

75 הוי' . . סוכ"ע אלקים . . ממכ"ע: ראה לקו"ת בלק עג, ד ואילך. סהמ"צ להצ"צ ע' סב. אמרי

בינה בהקדמה. סה"מ מלוטס ח"ד ע' ד [בהוצאה החדשה – ח"א ע' צ].

76 סוכ"ע: זהו רע"מ פינחס רכה, א.

77 ממכ"ע הוא כח הפועל בנפעל: ראה תו"א בשלח סו, ג. שמות קו, א. לקו"ת בחוקותי מט, ב.

אה"ת שה"ש כרך ב ע' תרעו. סה"מ תרמ"ב ע' תסג – בזהר.

78 כח הפועל בנפעל: בלקו"ת שלח מז, א: בספרים. ראה הנסמן במ"מ לשם. ספר הישר (המיוחס

לר"ת) סוף ש"ג.

79 ונק' אל . . כח הפועל בנפעל: **א: ליתא.** וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: כח הפועל בנפעל

. . כח הפועל בנפעל.

80 אל מסתתר: ישעי' מה, טו.

81 מיכאל וגבריאל . . ונתפס: ראה גם ת"ז ת"ע כג, א. פסיקתא דר"כ פסקא יב בחודש השלישי.

לקח טוב משפטים כג, כ. מדרש תהלים באבער יז, ג. ילקוט המכירי תהלים יז, ו. תו"א תצוה קי, ד. מאמרי

אדה"ז על פרשיות התורה ח"א ע' קעט. שערי אורה כה, א. אוה"ת חנוכה כרך ה ע' תתקכ. ס' הערכים חבי"ד

כרך ג מערכת אור הנשמה ע' שע.

אלקות איז אין זיי מוסתר⁸² ונתפס⁸¹. וזהו שרפים עומדים ממעל לו⁸³ פי'73 ממעל לשכינתא⁸⁴ [וזהו] בשכמל'85 שם כבוד מל' הוא ב"ע⁸⁶ כח הפועל בנפעל⁷⁹ הוא בחי' יחו"ת⁸⁷ ד' רבתי⁸⁸ הוא בחי' מל' דאצ"י קודם שנתפשט בב"ע⁸⁹ היא בחי' יחו"ע⁹⁰ בחי' הוי' אלקות אליין וזהו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד⁹¹.

עוֹד פי' טפלי⁹² ווי ער איז זעך מתבונן ווי כל העולמות ב"ע איז טפל צו דעם חיות אלקות וואס דרינען איז, וזהו וידעת היום כו' כי הוי' הוא אלקים⁹³ כי מצד הוי' [אליין] איז דא⁹⁴ גלייך שמים וארץ וזהו אם אסק שמים שם אתה ואציע שאול הנך⁹⁵ אלץ גלייך, ווי שמים אזו ארץ ושאלו שהוא מדריגות תחתונות⁹⁶. וזהו מבטן שאול שועתי⁹⁷, [אלץ] איז גלייך קמי' כחשיכה כאורה⁹⁸. והראי' דכתיב ויאמר ה' אל משה⁹⁹, ויאמר ה' אל בלעם¹⁰⁰. ולעתיד כתיב כי עין בעין יראו¹⁰¹, וידע כל פעול כי אתה פעלתו¹⁰², מי וועט זעהען רק דעם חיות אלקות אליין בהתגלות. ועכשיו דארף דאש זיין מעין דער פון בשעת התפלה,

82 אין זיי מוסתר ונתפס: **בדה**: מוסתר ונתפס אין זיי.

83 שרפים עומדים ממעל לו: ישעי' ו, ב.

84 שרפים . . ממעל לשכינתא: הובא בכ"מ בשם זוהר. ראה באוה"ז אחרי עה, א. מאמרי אדה"ז

תקס"ו ח"ב ע' תקנט. אוה"ת שלח ע' תרכח. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תקמח. וש"נ.

85 בשכמל'90: פסחים נו, א.

86 בשכמל'91 שם כבוד מל' הוא ב"ע: ראה מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ס"ע שנו ואילך – נוסחא שני.

87 תקס"ה ח"א ע' קסח. לקו"ת אמור לא, ס"ג ואילך. מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תרמ. ע' תשטו

– תקס"ו מהדורת תשס"ד ע' ט. ע' טז ושם: שכ . . ג' עולמות: צ"ל: שכ"מ (= שם כבוד מלכותו) ג' עולמות.

ע' כב – במהדורה ראשונה ע' טז. שהמ"צ להצ"צ ע' קכב.

87 בשכמל'91 . . יחו"ת: זהו בהקדמה יב, א. בראשית יח, ב. ראה גם תו"א ויקהל קטו, ב ואילך.

88 ד' רבתי: מסורה גדולה ואתחנן ו, ד וריש בראשית. זהו בהקדמה יב, א. פינחס רלו, ב.

89 ד' רבתי . . מל' דאצ"י קודם שנתפשט בב"ע: ראה לקו"ת אמור לב, ב. שהמ"צ להצ"צ קלו, ב. ס' הערכים חב"ד מערכת ד' רבתי ע' תקמה ואילך ובהנסמן שם.

90 יחו"ע: זהו בראשית יח, ב.

91 בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד: ואתחנן ד, לט.

92 עוד פי' טפל: שער היחוד והאמונה פי' פ, ס"ב.

93 וידעת היום כו' כי הוי' הוא אלקים: התחלת הכתוב בשמים ממעל. ושם: האלקים.

94 דא: תיבה זו איננה ברורה בהצילום. אולי כתוב דאך. או דאש. ואולי בכלל היא מיותרת.

95 אם אסק שמים שם אתה ואציע שאול הנך: תהלים קלט, ח. ושם: ואציעה.

96 מדריגות תחתונות: **אבה**: מדריגה תחתונה.

97 מבטן שאול שועתי: יונה ב, ג.

98 כחשיכה כאורה: תהלים קלט, יב. ראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קפה. ע' רט. סידור סדר

הגדה רצו, ס"ג ואילך. לקו"ת צו, יב, א. עטרת ראש ע' נא.

99 ויאמר ה' אל משה: שמות ד, ד.

100 ויאמר ה' אל בלעם: ראה בלק כב, יב. ויאמר אלקים. הלשון שבפנים הובא בכ"מ, ומהם: מאמרי

אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב ע' תשה. תקס"ה ח"ב ע' תשיא. שערי תשובה קיג, ד. מאמרי אדה"א דברים

ס"ע כח. הנחות תקע"ז ע' רנו וע' שלא. תו"ח שמות כ, ס"ב. וארא נב, ב. בשלח קסו, ג.

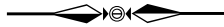
101 כי עין בעין יראו: ישעי' נב, ח.

102 וידע כל פעול כי אתה פעלתו: תפלת העמידה לר"ה.

התחלת העבודה

תריז

להיות ואהבת אז זאל ווערין איין קלעפ אין הארצין אז ער וויל גילוי אלקות. און דאש איז אויך אין ש"ע ברוך אתה ה' אלקינו, פי' ברוך שיהי' ברכה שיהי' הוי' בהתגלות הברכה והמשכה מהוי' בברכת השנים¹⁰³ וכדומה, [כי מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה¹⁰⁴ איז דאך קצובים ווי קען זיין א ברכה. אך עש איז] דער אמת פון הוי' אליין לכן קען זיין איין ברכה והמשכה בברכת¹⁰³ השנים וכדומה. [אך כל זה הוא גילוי הוי' בגשמיות בברכת השנים וכדומה], אך להיות גילוי אלקות ממש א"א אלא ע"י תורה שדבריו חיים וקיימים¹⁰⁵, שאותיות] התו' גופא הם אלקות ונק' דבר הוי'. אבל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו¹⁰⁶ וואן] ארום בלא תפילה¹⁰⁷ זעט ער די תורה אויך בגשמיות. און תפילה אליין איז אויך ניסט וואן] ארום אין תפילה ווערט ערשט אקלעפ אין הארצין אז ער בעט אין ש"ע אז זאל זיין הוי' אלקינו, אך איך בא לידי זה הוא ע"י התורה כל היושב ושונה הקב"ה שונה כנגדו¹⁰⁸ ונק' קורא בתורה¹⁰⁹ פי' ער רופט ארויש גאט אליין דווקא בהתגלות אין תורה. און צו תפילה דארף מען די ב' הכנות כנ"ל וד"ל.

103) השנים . . בברכת: **אד**: ליתא. וכנראה נשמט מפני תיבות הדומות: בברכת השנים . . בברכת השנים.

104) מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה: ביצה טז, רע"א.

105) שדבריו חיים וקיימים: ע"פ ברכת אמת ויציב.

106) האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו: ראה יבמות קט, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה

ח"א ע' קצט ואילך.

107) אפילו תורה אין לו . . תפילה: ראה גם לקו"ת ויקרא ה, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשיד

ואילך. סה"מ תרמ"א ע' יא. וש"נ. וראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קסב.

108) כל היושב ושונה הקב"ה שונה כנגדו: ראה תדא"ר רפ"ח. ילקוט שמעוני איכה ב, יט – רמז

תתרלד. מאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' שפז. וש"נ. סה"מ תרל"ז ח"א ע' צד. וש"נ.

109) קורא בתורה: ברכת פ"ב, מ"א – יג, א.

בס"ד.

להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה הוא [כדין] שיהי' גילוי אלקות, דהיינו אז זאל פון זיך ניסט ווערין, שבלאו הכי גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי' ואין אלוקה בקרבי אפי' כשהוא עובד ד' אעפ"כ הוא יש ודבר נפרד בפ"ע. לכן צריך להתבונן דווקא בכדי שיהי' גילוי אלקות אז עש זאל פון זיך ניסט ווערין. וזהו על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, כמ"ש ישראל לא ידע עמי לא התבונן הוי גוי חוטא עם כבד עוון כו', פי' לפי שעמי לא התבונן הוא מקור להיות חוטא.

אך ההתבוננות אינם רק בבעל מוח כנא[מר] נשמת שדי תבינם אבל בשאר כל אדם צריך תחילה כובד ראש קודם ההתבוננות היינו הכנעה. די ש ב' מיני תשובה עילאה ותתאה, היינו תשוב ה' תתאה לגבי וי"ו ותשוב ה' עילאה לגבי וי"ו פי' תשובה תתאה הוא ענין עקירת הרצון מהבלי [ה]עולם בכדי שיהי' לו רק רצון א' לאביו שבשמים¹⁴ (ער דארף א"י איד זיין). וזהו אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך¹⁶ פי' יקבצך לשון רבים היינו פיזור הנפש

(1) להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה: ראה גם במאמר דלעיל.

עוד ע"ד המאמר ראה לקמן במקורות והערות.

(2) גנבא אפום מחתרתא רחמנא קרי': ראה ברכות סג, א ע"פ גי' העי'. הנסמן במאמרי אדה"ו על פרשיות התורה ח"א לע' ט. מאמר ד"ה להבין מצות אהבה תקס"ד נדפס בסהמ"צ להצ"צ ע' קצט. מאמר ד"ה להבין . . מזה ז' תקפ"ה ע' יז. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שכח"י (קה"ת תשע"ז). סה"מ תרל"א ח"א ע' רסח ואילך.

(3) ואין אלוקה בקרבו: ע"פ הנסמן בהערה הבאה.

(4) על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה: וילך לא, יז.

(5) ישראל לא ידע עמי לא התבונן: ישעי' א, ג. ראה גם שער האמונה בהקדמה א, ב. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רנו.

(6) הוי גוי חוטא עם כבד עוון: ישעי' א, ד.

(7) נשמת שדי תבינם: איוב לב, ח.

(8) כובד ראש קודם ההתבוננות: ראה לקמן הערה 40.

(9) ב' מיני תשובה עילאה ותתאה: זהו רע"מ נשא כג, א.

(10) תשוב ה' תתאה לגבי וי"ו: ראה זהו רע"מ נשא כג, א. ראשית חכמה שער התשובה פ"ב (קו, ג). מאורי אור מערכת תשובה אות ס. אה"ת בא ע' שלו.

(11) ותשוב ה' עילאה לגבי וי"ו: ראה לקמן ד"ה וזהו תשוב. דרך חיים ית, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רצג. תריח תצוה שסח, ג.

(12) וי"ו: ה' רשם על הגליון: יו"ד. ראה לקו"ת מצורע כה, ב. הערה שלפניו.

(13) רצון א' לאביו שבשמים: ראה גם תרי"א ויקהל פז, סע"ג. מקץ לו, ב. לקו"ת בלק עב, א. מאמרי אדה"ו על פרשיות התורה ח"א ע' שסז. תקס"ג ח"א ע' קצז. סה"מ תרכ"ט ע' שמו. תרנ"ה ע' יט. תרע"ב ע"ו ע' קב.

(14) לאביו שבשמים: אה: ליתא.

(15) א: אבה: איין.

(16) אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך: נצבים ל, ד. ראה גם מאמרי אדה"ו אתהלך לאוניא ע' קיב. כתובים ח"א ע' סא ואילך. שערי תשובה ג, א ובהערה 3. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א' קעה.

(17) פי' יקבצך לשון רבים: ה' על הגליון רשם ביאור: ר"ל אף כי לשון יחיד הוא . . ענין הקיבוץ לא שיך ביחיד לכן אמר „לשון רבים" פי' ענין הקיבוץ הוא לשון רבי.

להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה תרית

ככמה רצונות, לכן צריך קיבוץ¹⁸ היינו שיהי' לו רק רצון א'. וזהו דע את אלקי אביך ועבדהו בלב¹⁹ שיהי' לו רק לב א'. ואיך יבוא לזה שיהי' לו רק לב א'²⁰ הוא ע"י ב' בחי', הא' הוא כדכתיב, עד יערה עלינו רוח ממרום²¹ דווקא שלא ע"י התבוננות, כמארז"ל בכל יום ב"ק יוצאת ומכרזת שובו²² בניס²³ כו'. פי' ב"ק²⁴ נק' מל²⁵ דאצי' דהיינו הארה על מלאכים ונשמות כמ"ש בזוה"ק סתימין עיינין²⁶ סתימין אודנין²⁷, למשל כמו שישן ואינו [עושה] כלום וחבריו המרחמים עליו מעוררו, כך נמשך הארה מ"ג מדות הרחמים²⁴ להיות לו הרהורי תשובה²⁴ בלי התבוננות כלל. לכן אומרים ב"ש קודם פסוד"ז אב הרחמן כו' שיומשך מרחמנותו להיות מהולל כו'. אך אין נשמע הב"ק, רק שכשעושה מצוה ע"י הוא שומע הב"ק²⁸ שיבוא לו הרהור תשובה. ובחי' הב' הוא ע"י שמתבונן איך שהוא חי כחיי הגוים²⁹ כדכתיב רוח האדם היא העולה למעלה ורוח הבהמה יורדת למטה³⁰, ורוח האדם נק' נפש אלקית שמתפעל מאלקות ורוח הבהמה הוא נפש הבהמית³¹ יורדת למטה ששרשה נמשך מפני שור³² שבמרכבה. ומשם נשתלשל לחיות עד שנמשך לשמרי אופנים³³ ולמזלות³⁴, כי אין לך עשב מלמטה שאין לו

18) לכן צריך קיבוץ: א': נכפלו תיבות אלו.

19) דע את אלקי אביך ועבדהו בלב: דברי הימים א' כח, ט.

20) רק לב א': אבה: ליתא.

21) עד יערה עלינו רוח ממרום: ישעי' לב, טו. ראה גם בהמאמר שלפניו על יד הערה 34. מאמרי

אדה"א דברים ח"א ע' קו.

22) בכל יום ב"ק יוצאת ומכרזת שובו בניס: [אבה: בכל יום ב"ק מכרזת שובין] ראה זהר נשא ככו, א.

מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' ט. וש"נ. תוי"ח וארא עח, ג. וש"נ. המאמר שלפניו על יד הערה 35.

23) שובו בניס: ירמ"ג ג, יד. כב.

24) ב"ק . . מ"ג מדות הרחמים . . הרהורי [אבה: הרהור] תשובה: ראה לקו"ת במדבר ו, ג.

25) ב"ק נק' מל': ראה פרדס שעה"כ ש"ג, פ"ב מערכת בת. אוד"ת מג"א ע' רנג. כנפי יונה לרמ"ע

מפאנז ח"ג ס"ח. שערי תשובה קלה, ב. מאמרי אדה"א דברים ח"ד ע' א' קעב.

26) סתימין עיינין: ראה זהר בראשית כח, א. תוספתא נח סב, א: אטימין אודנין סתימין עיינין. סח, א.

ויצא קסה, א. ויקהל קצו, א. רע"מ פינחס רכב, א.

27) סתימין אודנין: ראה זהר תוספתא נח שם. זוהר רות מדרש נעלם – אוצר המדרשים איזענשטיין

ע' 515: סתימין אודנין וסגירין עיינין.

28) רק שכשעושה מצוה ע"י הוא שומע הב"ק: השווה המאמר שלפניו על יד הערה 37.

29) חי כחיי הגוים: ראה גם מאמרי אדה"א על ענינים ע' נו – נוסחא שני'. הקצרים ע' קח. מאמרי

אדה"א הנחות תקע"ז ע' שז. תוי"ח בשלח קלו, א.

30) רוח האדם . . הבהמה . . למטה: קהלת ג, כא – ושם: רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח

הבהמה היורדת היא למטה.

31) ורוח האדם נק' נפש אלקית . . ורוח הבהמה הוא נפש הבהמית: ראה גם מאמרי אדה"א על ענינים

ח"ב ע' תיב ואלקי: ורוח האדם . . ורוח הבהמה . . ובלק"א נק' נפ"א ונפ"ב ובלשון הגמ' נק' יצ"ט ויצה"ר

ובלשון הקבלה נק' רוח האדם ורוח הבהמה.

32) נפש הבהמית . . מפני שור: ראה סידור שער האלול רל, א. לקו"ת ויקרא ב, ב. ג. ש"א יז, א

הערה 11. סה"מ תרמ"ב ע' קפד. וש"נ.

33) נפש הבהמית . . לשמרי אופנים: ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"ג, פ"ט. לקו"ת ויקרא ב, ב. צו ז,

ד. האיניו עד, ג. שה"ש מג, ד. וראה לקו"ת פ' ראה לד, ב.

34) נפש הבהמית . . ולמזלות: מאמרי אדה"א תקס"ג ח"ב ע' תשי"ט.

מזל ממלמע³⁵. וכמו"כ מזל מחכים³⁶, היינו הכל ע"י שרשם³⁷ שר של חכמה³⁸, ונשתלשל מפני השור עד בהמה גשמית³⁹. וגם יש בהמה שבאדם, היינו כמו הגוי שיש לו שכל, ונק' בהמה שבאדם מפני ששכלו רק לעצמו כמו הבהמה גשמית, וכשאדם הוא בעניני העולם הוא חי כחיי הגוים, וכשיתבונן כנ"ל יהי' לו ג"כ עקירת הרצון להיות תשוב ה"י תתאה לגבי וי"ו. וזהו אין מתפללין אלא מתוך כובד ראש⁴⁰, שהתפילה הוא ש"ע היינו הדביקות בה' וחדות ה' היא מעוזכם⁴¹, ואינה אלא רק מתוך כובד ראש, פי' לפי התוך שנעשה לו מכובד ראש, למשל כמו חלל שבכוס לפי החלל הוא רוב המשקה נכנס בו⁴² כמבואר⁴³ כוס ישועות אשא⁴⁴ כו'. ובאופן שיהי' תוך תוכו דווקא שיהי' אלוה בקרבו⁴⁵ ער זאל זיך ניט פארנארען, וכשיהי' לו עקירות הרצון כנ"ל שיהי' לו לב א' יוכל אח"כ להתפלל היינו להתבונן. ובלא התבוננות אח"כ נק' כובד ראש אסקופה דעייל לפני חיצוני[ם], לכן צריך להתבונן אח"כ דווקא.

ומהו ההתבוננות כדכתיב ראה נתתי לפניך היום את החיים כו' ואת הטוב⁴⁶ כו' ובחרת בחיים⁴⁶, פי' כי כל דבר הנברא והנעשה כל שיש לו תחילה יש לו תכלה⁴⁷ וכלה ונפסד ונק' מות, וחיים נק' דבר המח' כמ"ש ואתה מחי' את כולם⁴⁸. וכשיתבונן כך יבא לוידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא הוא

(35) אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל ממלמע' [אבה: מלמעלה]: ראה אוה"ת וארא כרך ח ע' בתפגן שמציון: הובא בר"ח פ"ה משער האהבה והוא במ"ר בראשית פ"ג, ו'. מאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתמח. וש"נ. שם ע' תתעו ואילך. סה"מ תרמ"ב ע' קע. וש"נ. תרל"ז ח"א ע' ה. וש"נ.

(36) מזל מחכים: שבת קנו, א.

(37) שרשם: תיבה זו אינה ברורה בהצילום הכתי". אבה: שרים.

(38) שר של חכמה: ראה גם ילקוט שמעוני שמות ד, יב – רמז קע. מאמרי אדה"ז תקס"ו ח"ב ע' תשכג וע' תשלכ.

(39) מפני השור עד בהמה גשמית: ראה ע"ח שער קיצור אבי"ע ש"ג, פ"ח. ראה טעמי המצות להרח"ן

ר"פ ויקרא וציון לזהר פ' פינחס – רמ, ב. ומ"ש באור החמה שם, ראה אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהר"ש ע' צב ואילך. (ראה גם עמק המלך שער תיקוני התשובה פ"ו). ומאמרי אדה"ז תקע"ב ע' לא. ע' מא. מאמרי

אדה"א שמות ח"א ע' כח, ושם: והבהמות הטמאות שהוא פני אר"י. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' יח. וש"נ. תרמ"ב ע' רו. וש"נ.

(40) אין מתפללין [א: עומדים להתפלל] אלא מתוך כובד ראש: ראה ברכות ל, ב. שו"ע אדה"ז הל'

תפלה סצ"ג, ס"ב. ראה גם מאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' מז ואילך. במאמר שלפניו על יד הערה 65.

(41) וחדות ה' היא מעוזכם: נחמ"י ח, י.

(42) למשל כמו חלל שבכוס לפי החלל הוא רוב המשקה נכנס בו: השווה מאמר שלפניו על יד הערה 68.

(43) כמבואר: אבה: כמאמר.

(44) כוס ישועות אשא: תהלים קטז, יג.

(45) ראה נתתי לפניך היום את החיים כו' ואת הטוב: נצבים ל, טו – בהוספת תיבת: כו'.

(46) ובחרת בחיים: נצבים ל, יט.

(47) כל שיש לו תחילה יש לו תכלה: ראה חובת הלבבות שער היחוד ש"א, פ"ה. מאמרי אדה"ז על

פרשיות התורה והמועדים ח"ב ע' תש. תקס"ח ח"א ע' תל. מאמרי אדה"א במדבר ח"ד ע' אתצב. המשך

תריסי ע' כח.

(48) ואתה מחי' את כולם: נחמ"י ט, ו.

להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה תרכא

אלקים⁴⁹, פ' ידיעה הוא במוח היינו התבונה⁵⁰ במוח לבד, ויכול להיות אין אלוה בקרבנו, לכן צריך שהידיעה יהי' על לבבך. וז"ש נודע בשערים בעלה⁵¹ כל חד לפום מאי דמשער בלבבו⁵² [והלא שיעור הוא במוח ומאי ד]קאמר מאי דמשער בליבו]. אך דהנה ארז"ל הלב שומע⁵³ ולכאורה אינו מובן. אך דאיתא בווה"ק זכאי דמלל על אודנין דשמעין⁵⁴ פ' למשל כמו אדם ששומע דבר ומבינו שהוא תופס ומקבל נק' שומע, כך בלב כשהוא מקבל ונתפס בלבבו נק' הלב שומע. וזהו שמע ישראל⁵⁵ היינו הבנה⁵⁶ שהוי' הוא אלקינו⁵⁵ ואח"כ ואהבת⁵⁷ כו'. וברמב"ם הוא נחשב לב' מצות א' מצות ידיעא⁵⁸, ואהבת⁵⁹ פולחנא דרחימותא⁶⁰.

וזקו תשוב ה' עילאה היינו [בינה⁶¹] ההתבוננות לגבי וי"ו שיהי' והשבות אל לבבך דייקא. אך יש עוד בחי' א' לאסתכלא ביקר' דמלכא⁶² היינו בחי' רא' כמארז"ל הלב ראה⁶³ כמ"ש ולבי ראה הרבה חכמה⁶⁴ כו' [ובר"מ אבל בעיני שכל דליבא אתחזי כולה⁶⁵] פ' דיש ב' בחי' הלב שומע הלב רואה, ואינה דומה שמיעה לראי⁶⁶, שראי' נק' חכ' ושמיעה נק' בינה⁶⁷, חכ' נק' וי"ו בינה נק' הי"א⁶⁸,

-
- (49) לוידת חיוס והשבות אל לבבך כי הוי' הוא הוא [אבה: ליתא] אלקים: ואתחנן ד, לט. ושם: האלקים.
(50) התבונה: אבה: התבוננות.
(51) נודע בשערים בעלה: משלי לא, כג.
(52) כל חד לפום מאי דמשער בלבבו: ראה זהר וירא קג, ריש ע"ב.
(53) הלב שומע: קה"ר פ"א, טז (א). ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"ב ע' תנו. סה"מ תרמ"ב ע' תלב.
(54) זכאי דמלל על אודנין דשמעין: ראה זהר תצהו קפו, ריש ע"ב.
(55) שמע ישראל . . שהוי' . . אלקינו: ואתחנן ו, ד.
(56) שמע ישראל היינו הבנה: ראה זהר אד"ר נשא קלת, ב. תו"א ויחי מזו, ב. לקו"ת פינחס פ, א. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תשלו. וש"נ. הנחות תקע"ז ע' קמח. וש"נ.
(57) ואהבת: ואתחנן ו, ה.
(58) וברמב"ם . . מצות ידיעא: ראה סה"מ צ' שלו מ"ע ב. הל' יסוה"ת פ"א, ה"ז.
(59) וברמב"ם . . ואהבת: ראה סה"מ צ' שלו מ"ע ג. הל' יסוה"ת רפ"ב.
(60) פולחנא דרחימותא: ראה זהר ואתחנן רסז, א. בשלח נה, ב.
(61) ה' עילאה . . בינה: ראה זהר רע"מ ויקרא יז, א. סה"מ תרמ"ב ע' קטז. וש"נ.
(62) לאסתכלא ביקר' דמלכא: ראה זהר מקץ קצט, א. בראשית לח, א"ב. פקודי רמז, ב. תרומה קלד, א. תו"א ויחי מזו, ג. לקו"ת שה"ש מא, ד. תו"ח ח"ש קלב, ב. מאמרי אדה"א קונטרסים ע' רצו. מאמר להבין . . מצה זו תקפ"ה ע' ט. מאמרי אדה"א ויקרא ח"א ע' שצח' (קה"ת תשע"ז).
(63) הלב ראה: ב' רואה. קה"ר פ"א, טז (א). ראה גם מאמרי אדה"א שמות ח"א ע' כ. ח"ב ע' תנו. סה"מ תרמ"ב ע' תלב.
(64) ולבי ראה הרבה חכמה: קהלת א, טז.
(65) ובר"מ אבל בעיני שיכל דליבא אתחזי כולה: ראה זהר רע"מ משפטים קסז, ב: ושם: אבל בעין השכל דלבבך את חזי בכלא. ועד"ז הובא לקמן בפנים. ואולי גם כאן צ"ל כן.
(66) ואינה דומה שמיעה לראי': ראה מכילתא יתרו יט, ט. לק"ט שלח יג, יח. סה"מ תרכ"ח ע' יד. תר"ם ח"א ע' כד. וש"נ. מאמר להבין . . מצה זו תקפ"ה ומאמרי אדה"א ויקרא שם.
(67) שראי' נק' חכ' ושמיעה נק' בינה: ראה תו"א וירא טו, ד. מקץ מ, א. ביאור"ז בהר פב, ג ואילך. סה"מ תרכ"ח שם ע' יג.
(68) חכ' נק' וי"ו [אבה: י, וכה' בסמוך בפנים] בינה נק' הי"א: ראה זהר רע"מ ויקרא יז, א. פינחס רמג, רע"א. אגה"ת פ"ד. תו"ח ויצא קסז, ג הערה 38.

חכ' נק' אין בינה נק' יש⁶⁹, חכ' נק' מעין בינה נק' נהר⁷⁰ פי' חכמה הוא בחי' ברק⁷¹ כמ"ש ויצא כברק חיצו⁷² כמו שמבריק בשכלו ועדיין אינו מבינו בהרחבה אפי' בעצמו ומכש"כ להסביר לאחר, וזהו בחי' יו"ד שעדיין אינו בהרחבה. משא"כ בינה כשהוא מבין ונתפס בשכלו בהרחבה לכן נק' נהר, והיינו שהשכל בהתפשטות והתרחבות, ונק' יש מפני שהוא תופס במוחו, כמו למשל שהוא תופס ביד. וכשנתפס במוחו יכול להסביר אפי' לאחר דאיתא בס"י הבן בחכמה וחכם בבינה⁷³ פי' הבן בחכמה היינו בינה שבחכ⁷⁴ וחכם בבינה היינו חכמה שבבינה. פי' חכ' נק' יו"ד בחי' אין בחי' ברק ובינה נק' בחי' ה' [יש] ונהר, וביו"ד ב' קוצין קוץ עליון היינו הנביעה כמו מעין הנובע מתהום שרואין המקום שנובע אך שאינו עדיין בהרחבה, וקוץ התחתון היינו בינה שבחכ' פי' כמו למשל אדם שמבריק לו בשכלו ואינו מבין עדיין בעצמו וכש"כ שאינו יכול להסביר לזולתו, ואח"כ כשמבין הדבר בהתרחבות יכול גם להסביר לזולתו. מסתמא ה' בכח הברק בהעלם ואח"כ יצא מההעלם אל הגילוי כי כל דבר שיש בפועל יש בכח. ואח"כ מקוץ תחתון של יו"ד נעשה ה' בחי' בינה היינו בחי' נהר למשל כמו נהר שאינו נראה המקור שממנו נובע הנהר, וחכ' שבבינה נק' כשבא לשורש ותמצית השכל למשל כשמתבונן בתפילה באלקי' איך שהמדות בטלים נגד המוח⁷⁵. כך למע' מדות נק' ז"א⁷⁶ ומוח נק' בינה, ובוודאי באדם אינו כמו למעלה רק עד"מ⁷⁷ לקרב אל השכל בחי' בינה בחי' יש בחי' נהר. ולעתיד כתיב ולא יכנף עוד מורך והי' עיניך רואות⁷⁸ כו' שלא יהי' בחי' כנף היינו בחי' לבוש בחי' משל. ומעין זה כו' בש"ע הלב ראה בחי' ראוי ממש כמ"ש ולבי ראה⁷⁹ כו' בעין השכל דבלבך את חזי כולא⁸⁰ היינו שיצא⁷⁹ לשורש ותמצית ההתבוננות. ולכן המשמיע קולו בתפילתו ה"ז מקטני אמנה⁸⁰, כי דהע"ה אמר בפסד"ז לפי שדע"ה הוא בחי' מל"ו⁸¹

(69) חכ' נק' אין בינה נק' יש [א': כ"ז ליתא]: ראה גם הנסמן בביאורו"ז להצ"צ כרך ב ע' תתרא. מאמרי אדה"א בראשית ע' ב. דרושי חתונה ח"ב ע' תעג. סה"מ תרכ"ט ע' רעה. תרס"ו ע' תמו.

(70) חכ' נק' מעיין בינה נק' נהר: ראה סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תמ. וש"נ.

(71) חכמה . . ברק: ראה גם תו"א בראשית ו, ג.

(72) ויצא כברק חיצו: זכרי' ט יד. ראה גם תו"א משפטים עח, ג. מאמרי אדה"א תקס"ח ח"א ר"ע פא. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' רנ.

(73) בס"י הבן בחכמה וחכם בבינה: פ"א, מ"ד.

(74) הבן בחכמה היינו בינה שבחכ': ראה גם סה"מ תרנ"ט ע' רמח. וש"נ. תרפ"ב ע' קמג ואילך.

(75) המוח: **אבה: המחשה.**

(76) מדות נק' ז"א: ראה גם תו"א שמות נ, ד. בשלח סו, ג. לקו"ת ואתחנן יב, סע"ד.

(77) עדי"מ: **אבה: בדרך משל.**

(78) ולא יכנף עוד מורך והי' עיניך רואות: ישע"י, ל, כ.

(79) שיצא: **אבה: שיבוא.**

(80) המשמיע קולו בתפילתו ה"ז מקטני אמנה: ברכות כד, ב. ראה גם מאמרי אדה"א קונטרסים ע' שו.

וש"נ. תו"ח בא קח ב ובהערה 472.

(81) שדע"ה [אבה: שדוד המלך] הוא בחי' מל"ו: ראה פרדס שעה"כ שכי"ג, פ"ד מערכת דוד. לקו"ת

להארי"ל שמו"א כ. הנסמן במאמרי אדה"א דברים ח"ג ע' תתקט.

להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה תרכ

ושורש המל' נמשך מבינה⁸², היינו כשהוא מבין עצמו בהרחבה היא מקור המל', דהיינו שהוא יכול לדבר אף לזולתו. משא"כ הרואה את גדולת המלך הרי ברגע א' יוכל לראות שא"א להגיד ולספר, לכן תפילה בלחש. ואומר[ים] ח"י ברכו[ת]⁸³ ברוך אתה הוי' כי איהו ברוך ואיהי ברכה⁸⁴ חכ' נק' ברוך מפני שהוא מקור הנובע ובינה נק' ברכה⁸⁵ שמקבלת הנביעה, ולכן יכול לומר ברכות השנים והלא מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה⁸⁶ אך כשיצא⁸⁷ אל בחי' חכ' יש לו⁸⁸ להמשיך נביע[ה] חדשה היינו אורות בכלים.

אך התפילה נק' חיי שעה ואח"כ צ"ל תו[רה] חיי עולם⁸⁹, פי' חיי שעה⁹⁰ פרש"י רפואה ומזונות⁹¹ ובלשון קבלה נק' ח"ת ומל"ו⁹² היינו התחלקות אורות בכלים ברפואה וברכת השנים, אבל תו[רה] דברים חיים וקיימים⁹³ כו' כמו שהוא באצי' ממש, ולכן ארז"ל לא נברא לילה אלא לגירסא⁹⁴ כמ"ש ובלילה שירו עמי⁹⁵ וארז"ל כל הקורא ושונה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום⁹⁶, לפי שבליילה הסתלקות המוחין לגמרי⁹⁷, לכן צריך לתורה להמשיך מוחין חדשים, בתורה דוקא לפי שדבריו חיים וקיימים כמו שהאור באצי' ממש. אך האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו⁹⁸ דכתיב אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף⁹⁹ פי' אם ישים אליו לבו בתפילה אזי רוחו ונשמתו אליו יאסוף בתורה כו' וד"ל.

- 82 ושורש המל' נמשך מבינה: ראה זהר ויקרא יא, סע"א. ואתחנן רסב, א. וישלח קעב, ב. מאמרי אדה"ז נביאים ר"ע קעד. כתובים ח"א ע' ג ואילך.
- 83 ואומר[ים] ח"י ברכו[ת]: ברכות פ"ד, מ"ג – כח, ב.
- 84 איהו ברוך ואיהי ברכה: ראה זהר תרומה קסב, א. ואתחנן רסד, ב. לקו"ת תזריע כב, ג. סידור ערב שבת קסה, סע"ב ואילך. שער הליג בעומר שה, ד. אה"ת תהלים כרך ב ע' תתקנט ואילך.
- 85 חכ' נק' ברוך . . ובינה נק' ברכה: ראה גם סהמ"צ להצ"ע ע' קג. מאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תמו וע' תס.
- 86 מזונותיו של אדם קצובין לו מר"ה: ביצה טו, רע"א.
- 87 כשיצא: **אבה: כשיב[ו]א.**
- 88 יש לו: **אבה: יכול להיות.**
- 89 התפילה נק' חיי שעה . . תו[רה] חיי עולם: שבת י, א. וש"נ.
- 90 חיי עולם . . חיי שעה . . ובלשון קבלה נק' ח"ת **[אבה: ת"ת]** ומל': ראה גם קו"א לתניא ס"ד ד"ה להבין מ"ש בפע"ח דבזמן הוזה עיקר הברור ע"י תפלה – קנה, ב.
- 91 חיי שעה פרש"י רפואה ומזונות: שבת שם ד"ה חיי עולם. ושם: לרפואה לשלום ולמזונות.
- 92 דברים חיים וקיימים: ע"פ ברכת אמת ויציב.
- 93 לא נברא לילה אלא לגירסא: ראה ערובין סה, א.
- 94 ובלילה שירו **[אבה: שירו]** עמי **[בה: עמן]**: תהלים מב, טו. ושם: שירה בה"א. ראה ע"ז ג, ב.
- 95 אה"ת ברכה ע' א'תנא: קרי בחולם כמו שירו ובאו. סה"מ תרכ"ו ע' רצב.
- 96 כל הקורא ושונה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום: ראה ע"ז שם.
- 97 שבליילה הסתלקות המוחין לגמרי: ראה ע"ח שער החשמל שמ"א, ספ"ב. ביאורו' שמיני סה, ג.
- 98 ביאורו' בשלח – להצ"ע – ח"א ע' ר.
- 99 האומר אין לי אלא תורה אפי' תורה אין לו: ראה יבמות קט, ב. ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"א ע' קסט ואילך.
- 98 אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף: איוב לד, יד.

סקירה קצרה אודות ספרי אדמו"ר האמצעי

אודות יחודו של כ"ק אדמו"ר האמצעי מספר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ:
 הוד כ"ק אדמו"ר אדמו"ר מוהר"ש מספר להוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק כי הוד
 כ"ק זקנו כ"ק אדמו"ר האמצעי הי' מחלק את החסידים העוסקים בידיעת
 תורת החסידות ובעבודה לכמה פלוגות. היינו לבד החלוקה הכללית משכילים
 ועובדים הי' מחלק כל אחת מהם לכמה פלוגות, כמה סוגים במשכילים וכמה
 סוגים בעובדים. ולכל סוג וסוג מהמשכילים והעובדים כתב עבורם מאמרים
 וספר מיוחד. לסוג א' מהעובדים כתב ספר שער התשובה והתפלה חלק ראשון,
 וחלק שני לסוג אחר, וחלק שלישי לסוג אחר². וכן בסוגי המשכילים דלסוג
 אחד כתב ספר שער האמונה. ולהסוג השני ספר עטרת ראש. ולהסוג המעולה
 ביותר ספר אמרי בינה. הספרים שער היחוד ושערי אורה הם כללים ונכתבו
 עבור כל החסידים כי שער היחוד הוא המפתח לתורת החסידות, ושערי אורה
 הוא האל"ף בי"ת לתורת החסידות³.

וברשימת דברים⁴ כתב: צוליעב אים⁵ האט דער זיידע⁶ געשריבען דעם
 פירוש המלות⁷.

ובספר התולדות אדמו"ר מהר"ש ע' 65: עוד אמר לו⁸ אז אדמו"ר מהר"ש
 על יחידות⁹: אדמו"ר האמצעי עשה הספרים שלו כל ספר לסוג חסידים
 מיוחדים, לבד שער היחוד, שערי אורה, וקונטרס ההתפעלות אשר המה לכלל
 החסידים. שער היחוד לבד ההשכלה של ידיעת סדר ההשתלשלות אשר בו הנהו
 פותח שער בהשכלה של חסידות, שערי אורה הוא הבנה בחסידות, וקונטרס
 ההתפעלות הוא פותח שער לעבודה¹⁰.

-
- (1) „היום יום“, טו אדר שני, שושן פורים. קונטרס לימוד החסידות ע' 30. אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' שסז.
 - (2) הכוונה לספר דרך חיים שהוא חלק שלישי משער התשובה והתפלה.
 - (3) ראה המובא לקמן מספר התולדות אדמו"ר מהר"ש, שגם קונטרס ההתפעלות נכתב לכלל החסידים.
 - (4) התמים חוב' ב ע' [פז] עט. וירצבורג ג' וישלח, י' כסלו, ס"ו.
 - (5) ר' ישראל בר' יצחק יפה מדפיס דקאפוטס. עלה לארץ ישראל בשנת תקפ"ב ג – ראה תולדות חב"ד בארץ הקדש נא. ב. קובץ אור ישראל לב – סיון תשס"ג – ע' קכג הערה 42 ע' קכה: בערך בשנת תק"פ.
 - (6) כ"ק אדמו"ר האמצעי.
 - (7) בספר השיחות קיץ ה'ש"ת ע' 90: עס איז ידוע אז דער מיטעלער רבי האָט געמאַכט יעדן פון זיינע ספרים פאר אַן אנדער חסיד.
 - (8) ע' תמט.
 - (9) נדפס גם באגרות קודש ח"ג ע' תעז.
 - (10) פוקח עורים.
 - (11) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע.
 - (12) בשנת תרס"ז הי' אדמו"ר בירצבורג והייתי שם עמו, בלכתנו לטייל ספר לי מהיחידות שהי' לו אצל אביו בשנת תר"ם – ספר התולדות שם ע' 64.
 - (13) נמצא גם בספר השיחות תרצ"ז ע' 141 (ובמהדורת תשע"ד ע' 153). (וראה שם בע' שלפנ"ז הערה 85).

סקירה קצרה

תרכה

במאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים⁹ כותב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ¹⁰: יש אצלי רשימת סיפור ארוך בענין בעל תשובה, ויש מקום לחשוב שכ"ק אדמו"ר האמצעי כתב ספר זה¹¹ ביחוד עבורו.

כ"ק אדמו"ר האמצעי כתב מאמרים אחדים באידיש¹⁶ במשך זמן נשיאותו. אודות זה נרשם ברשימת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ¹⁷: חידוש גדול בתורת החסידות ודרכי החסידים הי' דכתב והדפסת קונטרס בשפה המדוברת, אידיש, ויקראוהו בשם פוקח עורים.

ברשימת דברים הנ"ל¹⁵: דער זיידע⁸ האט געהאט חסידים פון פערשיידענע סוגים, רחוקים זה מזה כרחוק מזרח ממערב. און פאר יעדן סוג חסידים האט ער געשריבן חסידות לפי ערכו. פון פוקח עורים ביז אמרי בינה איז א מהלך פון צהענדילגער דרגות און דאס איז דער זיידע. אריינלייגען געטליכע השכלה אין דעם עברי טייטש פוקח עורים און אריין לייגען הבנה-דיגע הסברה אין אמרי בינה.

בספר השיחות תרצ"ו ע' 134 (קה"ת תשע"ד) כתוב: בהמשך צו דעם שמועס האט דער טאטע דערמאנהנט כמה גדולי הגאונים ואס האבין גישריבין זייער ספרים אין דער שפראך וואס דער ברייטער עולם האט גירעהט, און האט מסיים גיועהן, אז דער מיטעלער רבי איז גיועהן מוכרח צו שרייבן א מאמר חסידות אין זארגאן – פוקח עורים.

ובאגרות קודש הנ"ל¹⁰: נודע ברור אשר הספר פוקח עורים הוא הספר הראשון של הוד כ"ק רבינו האמצעי שבא בדפוס¹⁸. וכן יש עוד מאמר מזמור שיר ליום השבת שנדפס באידיש¹⁹ בשנת תרנ"ח – בווארשא, בספר דרכי תשובה, ובשנת תשט"ז ע"י הוצאת ספרים „קה"ת" עם הקדמה מכ"ק אדמו"ר²⁰. וכן יש עוד מאמרים שכתבם באידיש במשך זמן נשיאותו עד שבשנת תקפ"ז כתב קונטרס ענין התפלה²¹.

16) ויש להעיר מה ששמע כותב השורות מפי ר' שמואל לעוויטין שפעם בעת שכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ מאמרים באידיש אמר לו איך שרייב ווייבערשע חסידות.

17) אופן השתלשלות בהתייחסות חסידות חב"ד, דור ראשון, דור שני סעיף מ' ע' יט (קה"ת תשס"ט).

18) היינו לאחר הדפסת ספרי אביו כ"ק אדמו"ר הזקן, והם שר"ע תקע"ד-תקע"ו. תניא ואגה"ק תקע"ד.

סידור עם דא"ח תקע"ו. ביאורי הזהר תקע"ו. וגם שער התשובה והתפלה ח"א נדפס בשנה זו תקע"ז.

19) ובנוסח השער „מהרב הגדול המפורסם חסיד ועניו וכו' מוהר"ר דובער זצ"ל נוסף על ספר פוקח עורים שנדפס מכבר בלשון אשכנז . . . וכמה פעמים נדפס המאמר מזמור שיר ליום השבת יחד עם פוקח עורים – פיעטקוב עת"ר, לאדו תרפ"ד.

20) ולאח"ז נדפס במאמרי אדמו"ר האמצעי נביאים וכתובים ע' תקלט ואילך.

21) מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים ע' תקעט.

מקורות והערות

המאמר ד"ה התחלת עבודה בלול מהרבה תיבות באידיש – מה שלא מצינו בשאר ספרי אדמו"ר האמצעי. והמאמר ד"ה להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה, הוא כנראה קשור למאמר התחלת עבודה, והם כנראה מאמרים שנרשמו עבור סוג מיוחד, כמבואר לעיל בהסקירה.

♦

התיבות בפנים המאמר שנכתבו באידיש באים בתוך סוגריים, שבהם הם דומים לשאר ספרי כ"ק אדמו"ר האמצעי, שהתיבות שמופיעים בהם באידיש באים בתוך סוגריים, אמנם הסוגריים נמצאים רק בשני ביכלאך **אד**. וגם זה לא לכל התיבות שנכתבו באידיש. ולע"ע לא נתברר מי עשה את זה.

התיבות שבפנים המאמר שבאים בשני חצאי לבנה ניתוספו בפנים עפ"י הכת"י.

♦

להלן רשימת הביכלאך כתבי-היד בהם נמצא המאמר התחלת עבודה:
א = 397 ע' קבא בכותרת: **התחלת העבודה דרוש מהרב מו"ה זובער בהרב מוהר"ר שניאור זלמן נבג"מ ז"ע**. ושם הפתיחה: התחלת העבודה מה מתפללין. בוך זה כולל גם דרושי אדהצ"צ ובניו.

ב = 587 רד, **א** בכותרת: **התחלת עבודה דרוש מהרב מו"ה זוב בער בהרב שניאור זלמן ז"ל**. ושם הפתיחה: התחלת עבודה זה מתפללין. בוך זה כולל דרושי אדה"ז אדה"א ואדהצ"צ. מבוך זה נעתקה הכותרת שמופיע בריש המאמר.

ג = 944 בתחלתו. ללא כותרת. ושם הפתיחה: התחלת עבודה מה מתפללין. בבוך זה הרבה תיבות שבאידיש באים בתוך חצאי עיגול. בוך זה כולל דרושי אדה"ז ואדהצ"צ. מבוך זה הודפס.

ד = 2070 רמ, **א**. בוך זה כנ"ל בוך **ג**. בוך זה כולל דרושי אדה"ז אדה"א ואדהצ"צ.

ה = בכותרת: **דרוש מהרב מו"ה זובער בהרב שניאור זלמן ז"ל**. ושם הפתיחה: התחלת עבודה מה מתפללין.

להלן רשימת הביכלאך כתבי-היד בהם נמצא המאמר להבין תכלית המכוון מהתבוננות שבתפילה:

א = 397 ע' קכג. בוך זה כולל גם דרושי אדהצ"צ ובניו.

ב = 587 רד, **ב** בכותרת בראש ע' אחד: התחלת עבודה. בוך זה כולל דרושי אדה"ז אדה"א ואדהצ"צ.

ג = 944 ב, **א**. בוך זה כולל דרושי אדה"ז ואדהצ"צ. מבוך זה הודפס.

ה = **ג**, **ב**.

לעילוי נשמת
האשה הכבודה והעדינה
בעלת תבונה ומדות תרומיות
מרת **מרים צימעל ע"ה**
פרידמאן
בת הרה"ג הרה"ח
מוה"ר יוסף ברוך ז"ל ראכווארגאר
רב אב"ד בחארקוב ובלאדז
מגזע הבעש"ט הקדוש
והרה"ק ר' פנחס מקארעץ
זכתה לראות ארבעה דורות
חסידי ושלוחי
כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
נפטרה בשם טוב בת מאה ואחת שנה
י"ז סיון ה'תשע"ז

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס ע"י יוצאי חלצי' שליט"א